

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну**

**РІШЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ У ПЕЙЗАЖІ **
DECIDING THE ARTISTIC IMAGE IN THE LANDSCAPE

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 16-421 групи
Спеціальності 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація
Освітньо-професійної (наукової)
програми Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Тодорашко Ольга Сергіївна

Керівник доцент Постолова Н.В.
Рецензент професор Левченко М.Г.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Розвиток пейзажу в українському живопису	5
1.1.Становлення пейзажу як самостійного жанру.....	5
1.2.Сучасний пейзажний живопис.....	10
РОЗДІЛ 2. Формування художнього образу у пейзажі	13
2.1. Образне рішення пейзажу.....	13
2.2. Поетапність виконання пейзажу на тему «Сільський пейзаж» ...	16
ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Актуальність теми визначається тим, що з часів свого виникнення й до сьогодні жанр пейзаж не втрачає своєї затребуваності в світовому та українському образотворчому мистецтві. Саме пейзаж дає можливість митцю відобразити всю красу та багатогранність навколишнього світу за допомогою різних засобів виразності. З плином часу, зі зміною стилевих течій, напрямків та особливостей різних епох цей жанр добре відображає основні тенденції розвитку та втілюється у художньому образі свого часу. Для створення художнього образу в пейзажі художник має бути обізнаним в особливостях зображення пейзажу; мати добре розвинену уяву; володіти засобами виразності живопису; використовувати правила зображення глибини простору та перспективи; все це має змістовну суть мистецького твору .

Загалом, художній образ – це образ в мистецтві, який створюється автором для того, аби добре розкрити суть та ідею, якість явища дійсності. Художній образ створюється автором для максимально повного освоєння задуму та відображення його у своєму творі. Для того, аби відтворити художній образ у пейзажі художнику необхідно використати всі свої професійні навички та знання та якомога краще втілити їх у своїй роботі, адже жанр пейзажу дозволяє максимально широко розкрити творчий задум автора, доповнити ідею, розкрити тему.

На підставі вищезазначеного темою дипломної роботи було обрано «Рішення художнього образу у пейзажі».

Об'єкт дослідження– пейзажний живопис.

Предмет дослідження– процес формування художнього образу пейзажу.

Метою роботи є дослідити принцип створення художнього образу у пейзажі та закономірності його рішення у творчій роботі. Відповідно до мети було сформульовано такі завдання:

-опрацювати методичну, мистецтвознавчу, науково-педагогічну та літературу з предмету дослідження;

- розвиток становлення пейзажу в Україні;
- проаналізувати розвиток сучасного пейзажного мистецтва;
- дослідити формування художнього образу у пейзажі;
- визначити послідовність виконання пейзажу на тему «Сільський пейзаж».

Методи дослідження : зображальний, об'ємно-просторового зображення, метод реалістичного зображення пейзажу, метод асоціативного відображення, технічний метод виконання пейзажу, метод виконання пейзажу та аналітичному зображенню натури.

Структура роботи. Пояснювальна записка до кваліфікаційного проекту складається зі вступу, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків та списку використаних джерел

РОЗДІЛ 1.Розвиток пейзажу в українському живопису.

1.1.Становлення пейзажу як самостійного жанру.

Пейзаж – жанр образотворчого мистецтва, в якому основним предметом зображення є природа, яку відображають на будь-якій поверхні за допомогою різних художніх матеріалів різноманітними засобами виразності. Сучасні уявлення про пейзаж формувались протягом століть поряд з розвитком художніх прийомів для його зображення. Пейзаж є достатньо молодим жанром живопису, наприклад, митці попередніх часів малювали образи природи як зображення середовища проживання персонажів, в якості декорації до ікон, згодом для сцен жанрових сюжетів та портретів. Поступово, з розвитком наукових знань та поповнення досвіду в області повітряної перспективи, світлотіні, пропорційності загальної композиції, колориту, рельєфності зображення, природні види стають спочатку рівноправними членами сюжетної композиції, а потім трансформуються в центральний предмет зображення[3,с.17]. Пейзаж зображує навколишній світ, що представлений водною, повітряною та земною поверхнею. У залежності від напрямку – відображує рослинність, будівлі, техніку, метеорологічні і астрономічні явища. В залежності від типу мотиву можна виокремити сільський, міський, морський, епічний, історичний, героїчний, ліричний, романтичний, фантастичний та абстрактний пейзажі. Як самостійний жанр, пейзаж з'явився в середньовічному Китаї у VI ст. В європейському мистецтві пейзаж сформувався в епоху Відродження, а в класичному мистецтві головне місце зайняв образ природи, що підкоряється законам розумної світобудови.

В українському мистецтві умовні елементи пейзажу зображались в іконах (Преображення Господнє в Церкві Божої Матері в Бусовисько, поблизу турки, Галичина). Архітектурні декорації були частиною

окремих сцен в іконах, які ілюстрували життя святих. В епоху Відродження пейзажі на іконах набули більш реалістичних рис і стали схожими на навколишню сільську місцевість. Архітектура та місцеві пейзажі були важливими елементами в іконах таких художників як Івана Рутковича та Йова Кондзелевича. Пейзажі також з'являлися в якості заднього фону у портретах (портрет Євдокії Журавко). Деякі з найбільш ранніх пейзажів були декораціями для релігійних гравюр. Спочатку це були варіації ландшафтів, запозичені з західноєвропейських зразків, але пізніше з'явилися місцеві елементи. Зображення церков і світських будівель з'явилися в гравірованих тезах, виготовлених в XVII і XVIII століттях пресою Київського печерного монастиря. Григорій Костянтинович Левицький гравірував реалістичну панораму землі та архітектури для дисертації, присвяченої митрополиту Рафаїлу Заборовському (1739). У XVIII столітті пейзажі набули великої популярності в релігійних картинах (наприклад, зображення гори Синай на фресці в західній стіні церкви Святого Георгія в Дрогобичі)[5,с 13].

Однак, пейзажний живопис не став самостійним жанром в українському мистецтві аж до XIX століття. Романтизм надихнув художників на те, щоб точно відобразити пасторальні пейзажі солом'яних котеджів і навколишньої сільської місцевості. Романтичний напрямок в образотворчому мистецтві бере свій початок в англійському живописі середини XVIII ст. Романтика протиставляється класиці та одночасно базується на ній. В цей час послаблюється релігійний вплив в мистецтві, науці та літературі. Художники поступово відходять від канонів класичного мистецтва. Зароджуються нові жанри та напрями в українському образотворчому мистецтві. Українська культура розвивалась під впливом іноземного панування Російської імперії та Австрійської імперії. З середини XVIII ст. лише деякі українські майстри почали себе випробовувати в романтичному живописі. А вже з другої

чверті XIX ст. романтизм широко розповсюджується в усіх жанрах українського образотворчого мистецтва.

В Українському образотворчому мистецтві I пол. XIX ст. значне місце пейзаж посідає в творчості І. Сошенка, М. Сажина, М. Штернберга, Т. Шевченка, С. Васильківського, С. Світославського, В. Орловського, І. Труша. Серед них були Іван Сошенко (річка Рось поблизу Білої Церкви), Тарас Шевченко та Василь Штернберг (вид на Подільський повіт у Києві, 1837). Шевченко писав акварельні пейзажі цікавої архітектури, коли працював у Київській Археографічній комісії. Він зробив два пейзажі (Київ і Видубицький монастир) для своєї серії офортів на українську тематику під назвою "Жива Україна" (1844). В еміграції він зобразив навколишню сільську місцевість на численних малюнках і акварелях, серед яких були Пейзажі узбережжя Аральського моря (1848-9), півострова Мангишлак (1851) і місцевості навколо Новопетровської фортеці (1853-7). З часом склалися два види ландшафтного мистецтва: поетичне і епічне [7, с. 35-36].

Серед художників XIX століття, які присвятили більшу частину своєї роботи українським пейзажам, були два художники неукраїнського походження - Іван Айвазовський, відомий своїми морськими картинами, і Архип Куїнджі, який писав романтичні місячні сцени. Іншими українськими художниками, які присвятили свої зусилля пейзажному живопису, були Сергій Васильківський, Іван Похитонов та Сергій Святославський. За останні два століття з-під пензля талановитих українських живописців з'явилося чимало шедеврів у пейзажному жанрі, які значно збагатили світове мистецтво. Сьогодні пейзажі В. Орловського, С. Васильківського, М. Ткаченка, В. Кричевського, С. Світославського, К. Костанді, А. Куїнджі, П. Холодного, І. Труша, М. Бурачека, К. Трохименка, А. Ерделі, Е. Контратовича, Ф. Манайла, Й. Бокшая, А. Коцки, М. Глуценка, О. Шовкуненка, Т. Яблонської,

Ю.Сгорова та багатьох інших прикрашають експозиції вітчизняних й зарубіжних музеїв і галерей. «Шукачем сонця», майстром сонячного пейзажу називали В. Орловського, автора неповторних своєю виразністю картин «Сінокіс», «Жнива», «Хати в літній день». Цими творами художник заявив про себе як витонченого майстра колориту та світлотіньових ефектів. Найяскравішою зіркою пейзажного жанру в цей час був С. Васильківський, творча спадщина якого налічує майже 3,5 тис. полотен. У західноукраїнських землях у побутовому жанрі творили Є. Максимович, Е. Бучевський, у пейзажному Т. Романчук, А. Монастирський, А. Кохановська, жанром портрету оволодівали К. Устиянович, Т. Копистецький, Ю. Пигуляк, у історичному жанрі вагомим був творчий доробок М. Івасюка. Тісно пов'язаною з Україною була доля художника-мариніста Івана Айвазовського, який значну частину життя провів у рідній Феодосії і заповів цьому місту свою картинну галерею. Українська тема звучить у його роботах «Очерети на Дніпрі поблизу містечка Олешки».

Малярство в західноукраїнських землях у першій половині ХІХ ст. мало скромніші досягнення, ніж у східноукраїнських землях. Тут воно було представлене такими українськими майстрами, як Остап Білявський, В. Береза і Л. Долинський. Хоча у ХІХ столітті головним центром освіти в Російській імперії і далі була Академія мистецтв у Петербурзі, багатьох художників приваблює Україна — «нова Італія», як її тоді називали.

Уперше перехід до реалізму було ініційовано учнем Боровиковського, українцем грецького кореню з Ніжина Олекса Венеціанов. Він зібрав у своїй майстерні у Петербурзької академії мистецтв досить значну групу учнів. Але коли в тридцятих роках знову заблиско запізненим блиском класичне малярство в творчості Карла Брюллова, то учні Венеціанова перейшли до цього модного професора. В числі учнів

Брюллова були й останні українські майстри класичного малярства – Іван Сошенко, Тарас Шевченко, Дмитро Безперчий та ін. Розвиток малярства у середині та другій половині 19 століття пов'язаний з відкриттям ряду спеціальних навчальних закладів (малювальні школи в Одесі, Харкові, Києві). Центральне місце в післяшевченківському живописі займають сцени з української природи, історичні події та інші. Великого значення для розвитку образотворчого мистецтва набув рух передвижників і пересувних художніх виставок (1870). У 80 – 90 –ті роки провідне місце в образотворчому мистецтві займає українська школа пейзажного живопису. Був відомим художник І. Труш –він написав серію портретів видатних діячів української культури: портрети І. Франка, Л. Українки, В. Стефаника, М. Лисенка.

Отже, представники прогресивної інтелігенції цього періоду багато зробили для українського культурно-національного відродження, формування національної самосвідомості, утвердження української мови, розвитку музичного, образотворчого мистецтва та театру, що спиралися на міцні традиції культурних надбань українського народу. Особливий вклад в становлення та розвиток пейзажного живопису в Україні в ХІХст. склали І. Сошенко, М. Сажин, М. Штернберг, Т. Шевченко, С. Васильківський, С. Світославський, В. Орловський, І. Труш та багато інших. Особливістю цього періоду стало те, що художники в переважній більшості навчалися в Петербурзькій академії мистецтв та навчалися у відомих тогочасних майстрів та присвятили свою творчість зображення українського пейзажу, талановито передаючи всю красу та унікальність природи рідної землі, її побуту та взаємозв'язку людини з природою, відображаючи історичні події на її фоні, та закладаючи основу для розвитку українського пейзажного мистецтва.

1.2 Сучасний пейзажний живопис

Українське мистецтво ХХ-ХХІ ст. поєднує в собі все широке різноманіття культурних надбань тисячоліть. На їх основі розвиток мистецтва стає більш динамічним та інноваційним, поєднуючи у собі напрямки та стилі. У сучасному живопису, зокрема жанрі пейзажу, помітно вплив світових сучасних тенденцій. Роботи художників сьогодення, які працюють в цьому жанрі вирізняються особливим підходом та принципом зображення, у кожного митця своя манера та технічні особливості виконання, своя технологія та різна матеріальна художня база. Через це складно виділити один конкретний напрям в образотворчому мистецтві, зокрема у пейзажному живописі, в якому митець має свою, індивідуальну впізнавану манеру. Проте саме цим і цікавий сучасний живопис: хтось наслідує класичний стиль, дехто імпресіонізм чи модерн, або зовсім рухається в напрямку абстракції, проте новизна й авторське бачення дає можливість художникам проявити свою майстерність в зображенні природи різними засобами.

В українському образотворчому мистецтві ХХ століття багато відомих талановитих художників внесли свій особливий вклад у розвиток всього українського мистецтва та продовжили його на зламі тисячоліть і в сьогоденні.

Творчість Анатолія Криволапа являє собою яскравий приклад живопису в сучасному мистецтві України 1980–2000-х років, яка характеризується певним узагальненням зображення. Його картини – це абстрактні рівнинні пейзажі, досить насичені колористично, де українська земля постає в образі первозданної, чистої й вічної природи, де зникають всі виміри та об'єкти, окрім сили кольору, яка заворює глядача обр'ями, де зливаються в єдине ціле небо, поле, став, сонце, місяць. Художник проникає до початкового духовного значення

українського ландшафту, розкриваючи за допомогою фундаментальних та елементарних методів живопису, перш за все кольору та горизонтальних смуг, його внутрішню структуру. Жива природа та мистецтво у його творчості максимально наближаються одне до одного, як, наприклад, в роботах з циклів «Українські пейзажі»[11,с. 42].

У пейзажному живопису України ХХІ століття можна виділити багато прізвищ відомих митців та їх роботи, зокрема, Кашшай А. «Карпатський мотив», Заливаха О. «Широкі простори», Литвиненко В. «Літо в Одесі», Глущенко М. «Французький мотив», Шовкуненко О. «Тиша», Васильєв С. «Київ. Поділ», Штільман І. «Осінь у Седневі», Голембієвська Т. «Біля річки Псел» та багато інших. Також до сучасного пейзажного живопису можна віднести тих художників, які живуть та працюють в цьому жанрі саме сьогодні, вони можуть поділятися на професіоналів та аматорів, бути зовсім в різних вікових категоріях, працювати в різних напрямках, бути відомими та не зовсім, виставляти свої роботи в арт-галереях чи в просторі мережі «Інтернет», проте їх вклад в образотворче мистецтво надзвичайно багатий, адже саме така різноманітність та інформаційна відкритість дає можливість розвиватись усім напрямкам та жанрам, тому що ритм життя швидшає, а разом із тим і швидшає розвиток мистецтва вцілому.

Отже, дослідивши творчість сучасних художників України, ми маємо можливість говорити про перспективи розвитку українського образотворчого мистецтва. Так, в українському мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ століття відзначається прагнення відновити гармонію людини й природи, розвивати її духовний потенціал, удосконалювати навколишнє середовище, що обумовлюється як розвитком індустрій у світі, так і внутрішніми процесами країни. Кожен митець працює за своїм власним покликанням, інтерпретує та зображає образи відносно власної художньої системи та бачення. Разом з тим, успішно

розвиваються й різні модифікації реалістичного підходу до відтворення природи, коли основним у творі мистецтва залишаються зміст та відповідна форма його передачі. Знаходячи нові грані у процесі подальшого розвитку. Пейзажний живопис в Україні XXI століття, віддзеркалює розмаїття художніх смаків і потреб суспільства, що сприяє подальшому успішному розвитку жанру в країні та в світовому мистецтві загалом. Художники сьогодення поєднують жанри та стилі, техніки та матеріали, відходять від усталених традицій та створюють зовсім нові види та форми, адже для глядача як і для митця важливо віднайти відгук подій в мистецьких роботах, бути на «одній хвилі» зі світовою мистецькою спільнотою та разом розвивати та поширювати культурні надбання. Не дивлячись за швидкоплинний технологічний розвиток в усіх галузях та напрямках, художника завжди надихала та надихає на створення пейзажу саме природа, яка є незмінною за всіма критеріями ідеалу та краси, споглядання за якою дає можливість створювати шедеври світового пейзажного живопису.

РОЗДІЛ 2. Формування художнього образу у пейзажі

2.1. Образне рішення пейзажу

Якщо в натюрморті, портреті або багатофігурній композиції предмети і персонажі ставлять в залежність простір і середовище, нерідко існуючою тільки фоном, то в пейзажі навпаки, простір і середовище є головною частиною образу.

За принципом та законами зображення природного середовища, предметом зображення у пейзажі є мотив. Мотив пейзажу – це образ типового місця в природі та в навколишньому середовищі, що може бути знайомим для автора або був обраний саме відповідно до тематики пейзажу. Для розуміння мотивів українського пейзажного живопису, глядачеві особливо необхідно відчувати в них «настрій», бачити в ньому елементи української культури та її особливості, відчувати спорідненість емоцій, які передав художник у картині. Нескінченне різноманіття природи дало можливість виділити види пейзажу згідно мотивами, які стають сюжетом картини:

- Сільський пейзаж (зображення сільського побуту та краєвидів, його відрізняє тісний взаємозв'язок з навколишньою природою та характерними особливостями архітектури сільської місцевості).
- Міський пейзаж (зображає елементи середовища проживання людини в міській місцевості, що включає в себе проспекти, площі, вулиці, будинку, набережні, дороги та мости, вуличні кафе, фонтани, парки).
- Морський пейзаж або марина (показує морський вид, сцену морського бою чи інші події, що відбуваються на морі, також сюди відноситься зображення річок та озер).
- Архітектурний пейзаж (схожий за стилем на міський, проте в цьому виді переважає зображення саме зображення пам'ятників

архітектури, архітектури будівель з поєднанні з навколишнім середовищем).

- Індустріальний пейзаж(в цьому виді художник прагне показати роль і значення людини в будівництві заводів і фабрик, різних конструкцій вокзалів і мостів, залізничних ліній та промислових зон.)
- Космічний, або астральний, пейзаж (побачений з Землі або вигаданий зоряний простір, такі пейзажі можуть зображуватися з натури, але можуть бути і повністю змодельовані автором як фантазія), такі види пейзажу можуть поділятися на реалістичний , фантастичний, абстрактний.

У сучасному пейзажному живопису важливо передати результати діяльності людини, включаючи в композицію фігури людей та зображуючи взаємозв'язок людини з природою. В процесі такої роботи над виконуються лінійні та кольорові ескізи композиції, ескізи в тоні та кольорі та в умовах різного плану перспективи. Художнику варто постійно звертатися до натури, знаходячи в ній додаткові характерні штрихи, які збагачують образи природи та порівнювати зі своєю роботою[9,с 11].

Наприклад, при зображенні простору в міському пейзажі велику роль відіграє правильне зображення форми мальовничих об'єктів, що знаходяться на різних просторових планах. Для того, щоб передати в пейзажі глибину простору, необхідно більш конкретно прописувати форми предметів і об'єктів переднього плану. На передніх планах виразніше проступають власні кольору предметів, тут вони виглядають більш об'ємними та багатшими по колориту. При зображенні дальніх планів необхідно враховувати закони повітряної перспективи. У міру віддалення від глядача форми предметів втрачають об'ємність і набувають силуетний характер, що послабує їх колірну насиченість.

Як правило, головний об'єкт пейзажу виділяється за допомогою:

- кольору (об'єкт не обов'язково повинен бути яскравішим, але обов'язково більш різноманітним за кольором, більш насиченим);
- розміру (об'єкт може займати велику частину картини, але не обов'язково, в залежності від композиційного рішення);
- місця розташування (об'єкт розташовується на передньому плані, проте не обов'язково в центрі картини);
- оточення (область навколо головного об'єкта, навпаки, повинна бути трохи менш помітною та менш яскравою).

Отже, образне рішення пейзажу залежить від багатьох факторів: від обраного мотиву природи, від об'єктів зображення та їх композиційного розміщення, від загального колориту та формату роботи. Проте головним залишається образ природи та принцип зображення її, він може бути стилістичним або реалістичним, виконаним класичною технікою або поєднанням технік та матеріалів. В процесі роботи над пейзажем необхідно зосередити свою увагу на більш характерних рисах місцевості, обрати найбільш типові об'єкти пейзажу. Побудову композиції необхідно починати з начерків, в яких акцентується увага на головному та виділяється ідея композиції. Під час вирішення композиції треба показати найбільш характерне, типове, опускаючи деталі, виразити своє відношення до побаченого. Знайшовши найбільш вдале композиційне та сюжетне рішення в ескізах та начерках, можна приступати до малюнка. Для того, щоб реалістично й виразно передати в простір, необхідно правильно обрати лінію горизонту та передати масштаб предметів. А для правильної передачі перспективних явищ, необхідно «розбити» малюнок на три перспективних плани (передній, середній і задній). Порівнюючи їх між собою, художнику має бути легше визначити масштабність предметів і правильно вирішити

тональні, кольористичні завдання та зобразити характерні особливості обраного мотиву.

2.2. Поетапність виконання пейзажу на тему «Сільський пейзаж».

Обираючи тему випускної роботи ми перш за все обрали її з огляду на актуальність та надихались природою рідного краю, адже саме наші українські простори та автентичність культури сільського краю дають можливість зобразити саме той пейзаж, в якому буде впізнавана наша культура. В різних регіонах та областях є безліч відомих та маловідомих сільських місцевостей, в яких художники різних епох полюбили відпочивати, надихатись та зображати нашу рідну землю та природу загалом. Ці місцевості звісно відрізняються від собою за географічним розташуванням, за етнічним різноманіттям населення, яке проживає в певній місцевості та вносить свої культурні елементи, за природним різноманіттям (чи то гірська місцевість Закарпаття чи рівнини Півдня України). Проте є одна об'єднуюча риса- це певний образ «образ українського села», на архітектурні ландшафти якого подекуди мало вплинув технічний процес, де різноманіття рослинного світу майже зовсім незмінене(золотисті пшеничні поля, яскраві квітучі мальви біля хати, використання народних орнаментів для прикраси оселі та ін.).

Тому обраний нами мотив пейзажу досить повно розкриває сутність української культури, зображення сільського пейзажу можна зустріти в роботах багатьох відомих художників , починаючи від 19 століття та у сучасному пейзажному живопису.

Творча робота «Сільський пейзаж» виконана в техніці левкасу та форматі двп, олійними фарбами.

Загалом всю нашу практичну роботу ми розділили на етапи: збір інформації та перегляд схожих робіт для визначення свого напрямку роботи; вибір матеріалів та техніки, в якій наша робота буде виконана; розробка ескізів, спочатку на форматі А4 акварельними фарбами, згодом кольорового ескізу в повний розмір; перенесення малюнку на формат відповідно обраного розміру, уточнення на ньому предметів, деталей та приведення до остаточного композиційного рішення; перенесення готового ескізу на формат відповідного розміру; виконання роботи в техніці левкасу олійними фарбами; деталізація та узагальнення роботи, приведення її до першочергового задуму та вигляду; оформлення роботи за допомогою рамки.

Тепер можемо детальніше розглянути поетапність виконання сільського пейзажу. На представленій роботі зображена сільська місцевість, яку можна зустріти в нашій країні досить часто. Одна з особливостей зображення пейзажу це передача трьох планів. Тож на передньому плані зображена невеличка річка, а на ній човни різного розміру. На середньому плані зображені українські хати, такі, що зберегли свою характерну особливість «української хати» з білими стінами, невеличкими вікнами, з пологим дахом. Такі хатини мало чим відрізняються і тому всі вони досить схожі між собою. На дальньому плані також зображені хатинки, але вже в перспективі і зменшені по типу віддаленості та розлогі широкі рівнини з чистим ясним небом. Від цих рівнин та полів ведуть до річки дороги та стежки, що пролягають біля хат та закінчуються там, де пролягає прибережне каміння за яке тримається два човна. Цей сюжет зображує будні сільського життя, в якому човни використовуються для роботи чи відпочинку як і в минулому так і в сьогоденні, в якому поля такі ж рясні та широкі, а річка доповнює цей краєвид та надає йому «життєдайної сили», адже люди

здавна селились ближче до води, яка символізувала родючість врожаїв та процвітання для населення.

Колорит даної роботи також наповнений зокрема тими кольорами, які переважають в нашій місцевості(блакитні, охристі, жовтуваті, білі, сині, зеленуваті), також можна сказати, що в живописному рішенні робота виконана «на нюансах», тобто на поєднанні схожих відтінків без різкого контрасту.

Щодо технічної складової: пейзаж виконаний в техніці левкасу(використання шпатлівки для першого фактурного шару на який в подальшому наноситься фарба) на форматі двп, яке проклеєне шаром марлі, для кращої фіксації ґрунтованого матеріалу. Тобто, спочатку на формат двп необхідного розміру проклеювався за допомогою клею ПВА шар марлі, потім переносився готовий ескіз на підготовлену поверхню, згодом мастихіном наносився тонкий шар шпатлівки по елементам зображення, в даній роботі це на хатах, човнах, на камінні. На цих елементах шпатлівка має більш виражену фактуру, це використано навмисно для більшого вираження об'єму та акцентування на основних сюжетних елементах. Потім більш тонким шаром покривався весь формат, але з відмінністю у направленні(на річці вертикальне прокладання , на стежках та рівнинах горизонтальне), це надає зображенню певного композиційного ритму та оригінальності. Завдяки проклеєній марлею поверхні шпатлівка добре закріплюється, не відпадає, але важливо не перевантажити кількістю прокладеного матеріалу. Цей етап можна назвати підготовчим для виконання саме пейзажного живопису. Після остаточного висихання шару шпатлівки можна приступати до кольорової прописки.

Наступний етап це підмальовок (всі елементи зображення набувають своїх основних локальних кольорів, вони виступають основою на якій буде відтворено все загальне колористичне рішення).

Річка блакитно-синя, човни охристі, стежки бежеві, небо світло-блакитне, хати біло-блакитні, трава зеленувата і т.д. На цьому етапі необхідно дати фарбі остаточно висохнути та закріпитись на ґрунті.

Далі, весь формат роботи прокривається одним кольором за допомогою широко пензля олійною фарбою, який проглядається в глибоких місцях, загалом там, де видно шар марлевої тканини, це об'єднує колористичне рішення пейзажу. Після цього за допомогою щільної цупкої тканини та розчинника для олійних фарб способом «втирки» прочищуються ті місця на форматі, які за задумом повинні бути найсвітлішими, менше витираються ті, які відходять на середній, дальній план.

Наступний етап після узагальнення колориту є деталізація, тобто невеликим за розміром пензлем, здебільшого округлої форми виконується промальовування всіх частин, планів, особлива увага приділялась передньому та середньому плані. Загалом, поєднання техніки левкасу з класичним письмом олійними фарбами створює дуже цікавий та оригінальний ефект, адже тривимірне зображення на двомірній площині підсилює ще й ефект об'єму там де прокладався шар шпатлівки. В кінці роботи також важливу роль відіграє оформлення роботи, в даному випадку оформлення рамкою. Ми обрали не дуже широку раму відповідного до загального колориту відтінку, адже правильно обрана за критеріями та задумом, рамка здатна підсилити ефект та завершити художній образ картини.

Отже, наша творча робота була виконана в техніці левкасу олійними фарбами на поверхні двп з марлевым покриттям для закріплення шару шпатлівки. Мотивом був обраний сільський пейзаж, такий, який уособлює в собі загальний образ української сільської місцевості, в якому розповсюдженими є такі об'єкти: дерев'яний човен, синьо-блакитна річка, побілені хатини, широкі зелені родючі поля.

ВИСНОВКИ

Особливий вклад в становлення та розвиток пейзажного живопису в Україні в ХІХст. склали І. Сошенко, М. Сажин, М. Штернберг, Т. Шевченко, С. Васильківський, С. Світославський, В. Орловський, І. Труш та багато інших. Особливістю цього періоду стало те, що художники в переважній більшості навчалися в Петербурзькій академії мистецтв та навчалися у відомих тогочасних майстрів та присвятили свою творчість зображення українського пейзажу, талановито передаючи всю красу та унікальність природи рідної землі, її побуту та взаємозв'язку людини з природою, відображаючи історичні події на її фоні, та закладаючи основу для розвитку українського пейзажного мистецтва.

Дослідивши творчість сучасних художників України, ми маємо можливість говорити про перспективи розвитку українського образотворчого мистецтва. Так, в українському мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ століття відзначається прагнення відновити гармонію людини й природи, розвивати її духовний потенціал, удосконалювати навколишнє середовище, що обумовлюється як розвитком індустрій у світі, так і внутрішніми процесами країни. Кожен митець працює за своїм власним покликанням, інтерпретує та зображає образи відносно власної художньої системи та бачення. Разом з тим, успішно розвиваються й різні модифікації реалістичного підходу до відтворення природи, коли основним у творі мистецтва залишаються зміст та відповідна форма його передачі. Знаходячи нові грані у процесі подальшого розвитку. Пейзажний живопис в Україні ХХІ століття, віддзеркалює розмаїття художніх смаків і потреб суспільства, що сприяє подальшому успішному розвитку жанру в країні та в світовому мистецтві загалом. Художники сьогодення поєднують жанри та стилі, техніки та матеріали, відходять від усталених традицій та створюють

зовсім нові види та форми, адже для глядача як і для митця важливо віднайти відгук подій в мистецьких роботах, бути на «одній хвилі» зі світовою мистецькою спільнотою та разом розвивати та поширювати культурні надбання. Не дивлячись за швидкоплинний технологічний розвиток в усіх галузях та напрямках, художника завжди надихала та надихає на створення пейзажу саме природа, яка є незмінною за всіма критеріями ідеалу та краси, споглядання за якою дає можливість створювати шедеври світового пейзажного живопису.

Образне рішення пейзажу залежить від багатьох факторів: від обраного мотиву природи, від об'єктів зображення та їх композиційного розміщення, від загального колориту та формату роботи. Проте головним залишається образ природи та принцип зображення її, він може бути стилістичним або реалістичним, виконаним класичною технікою або поєднанням технік та матеріалів. В процесі роботи над пейзажем необхідно зосередити свою увагу на більш характерних рисах місцевості, обрати найбільш типові об'єкти пейзажу. Побудову композиції необхідно починати з начерків, в яких акцентується увага на головному та виділяється ідея композиції. Під час вирішення композиції треба показати найбільш характерне, типове, опускаючи деталі, виразити своє відношення до побаченого. Знайшовши найбільш вдале композиційне та сюжетне рішення в ескізах та начерках, можна приступати до малюнка.

Проаналізувавши принципи рішення художнього образу у пейзажі при створенні творчої роботи можна виокремити певні етапи: пошук композиції в ескізах та загального колориту, вибір матеріалів та засобів виразності, виконання роботи у матеріалі на великому форматі, основна робота в кольорі, деталізація, узагальнення та оформлення роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безклубенко С. Д. Мистецтво: терміни та поняття / С. Д. Безклубенко. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2008. — 343 с.
2. Денисенко О. Творці українського пейзажу [Текст] / О. Денисенко // Образотворче мистецтво. — 2000. — №3-4 — 97 с.
3. Криволапов М. О. Про мистецтво та художню критику України 20 ст. / М. О. Криволапов. — Київ: Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України, 2006. — 556 с.
4. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. : у 2 кн. Кн. 1 / ред.: В. Д. Сидоренко; Акад. мистец. України, Ін-т пробл. сучас. мистец. — Київ: Інтертехнологія. — 2006. - 544 с.
5. Отрошко Л. Природні та історичні пам'ятки у творчій спадщині Тараса Шевченка / Л. Отрошко // Україна у світовій історії. — 2014. — № 3 (52). — 214с.
6. Українська та зарубіжна культура: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни/ Роман Вечірко, Олександр Семашко, Володимир Олефіренко,; М-во освіти і науки України, КНЕУ. - Київ, 2003. - 367 с.
7. Український живопис ХХ – початку ХХІ ст. з колекції Національного художнього музею: Альбом. Хм., 2004; Глушук С. Техніка станкового живопису: Навч. посіб. К.; Уж., 2006.
8. Титов М. Техніка багатошарового олійного живопису // Укр. АМ: Дослідн. та наук.-метод. пр. К., 2001. Вип. 8; Жаборюк А. А.
9. Шевнюк О. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник/ Олена Шевнюк,. - 2-ге вид., випр.. - К.: Знання-Прес, 2003. - 277 с.
10. Шедеври українського живопису: альбом / Авт.-упор. Д. Горбачов.

– 2-ге вид., – К.: Мистецтво, 2012. – 512 с.

Електронні ресурси:

11. Вивчення пейзажного жанру на уроках образотворчого мистецтва
Режим доступу: <https://www.docsity.com/ru/vivchennya-peyzazhnogo-zhanru-na-urokah-obrazotvorchogo-mistectva-u-pochatkoviy-shkoli/1421384/>

(дата звернення 31.03.2020).

12. Лильо-Откович Зоряна Український пейзажний живопис ХІХ — початку ХХ сторіччя Балтія-Друк 2016 р. 120 ст/. Режим доступу: <https://knygy.com.ua/index.php?productID=9789668137358> (дата звернення 2.04.2020).

13. Пейзажний живопис в колекції Харківського історичного музею.
Режим доступу: <http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/2014/article.html?n=936> (дата звернення 2.04.2020)/

14. Український живопис на межі ХІХ- ХХ століть. Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/03/27/ur-art-in-centuries/> (дата звернення 10.03.2020).